

dők ellátását más megfelelő személyre kell bízni, társadalmi munkában vagy tiszteletdíj fejében.

18. A megyei könyvtárak, a központi városi csitaliste-könyvtárak és a községi csitaliste-könyvtárak a Nemzeti Könyvtártól és más tudományos könyvtáraktól ideiglenes használatra megkapják az illető terület szakemberei számára szükséges irodalmat. A lakosság gazdaságosabb és ésszerűbb irodalomellátása érdekében fiókkönyvtárakat és mozgókönyvtárakat létesíthetnek.

19. A vállalatok és intézmények közművelődési könyvtárai látják el a munkásokat, műszakiakat és alkalmazottakat az üzemekben, építkezéseken, bányákban, vasuti csomópontokon, hivatalokban és egyéb szervezetekben. A természettel összefüggő, a munkások, szakem-

berek és alkalmazottak műszaki képzettségének megfelelő népszerű termelési-technikai, gazdasági és referenszirodalmat szerzik be. Egyéb irodalmat - társadalmi-politikai, ismeretterjesztő és szépirodalmat - válogatva szereznek be.

A közművelődési könyvtárak üzemi alapon szerveződnek.

20. Az iskolai könyvtárak az oktatási-nevelési folyamatot segítik. Főként a tanulmányi munkát segítő irodalmat szereznek be.

21. A gyermekeknek általános műveltségi irodalommal való speciális és differenciált ellátására a megyei könyvtárak és a városi csitaliste-könyvtárak gyermekrészlegeket vagy gyermek-fiókkönyvtárakat létesítenek.

A hazai bibliográfiai tevékenység az állam- és jogtudomány területén *

NAGY Lajos

A hazai jogi bibliográfiai irodalom elég jelentős múltra tekint vissza. (1) Ennek ellenére szervezett és rendszeres bibliográfiai tevékenységről csupán a felszabadulás után lehet beszélni. Lényegében azóta, hogy a tudománypolitikai vezetés felismerte általában a szakirodalmi tájékoztatás és dokumentáció, ezen belül pedig a rendszeres, folyamatos bibliográfiai tevékenység jelentőségét. Szakterületünkön a kérdés jelentőségét fokozta az, hogy a jogi dokumentációnak az irodalmi anyag feltárása mellett sajátos szakterületei is vannak (tételes jogalkotás, a bírói és az államigazgatási szervek gyakor-

* Az OKDT Bibliográfiai Szakbizottsága a közelmúltban vizsgálatokat végzett egyes szakterületek bibliográfiai ellátottságáról. Az alábbiakban az állam- és jogtudomány, illetve az agrártudomány területről készült összeállítás rövidített változatát adjuk közre. - A szerk.

lata) (2), amelyeken az irodalmi anyag feltárása mellett a szükséges anyag- és adatszolgáltatást az illetékes állami szervek számára is biztosítani kell.

Az alábbiakban a bibliográfiai tevékenységet a dokumentáció egyik részterületeként vizsgáljuk, nem térve ki azokra a kérdésekre, amelyek már a tartalmi feltárást érintik.

Az állam- és jogtudomány területén kifejtett hazai bibliográfiai tevékenység viszonylag könnyen áttekinthető, mert a tudomány hatásterületei általában eléggé jól megvonhatók. Ez természetesen nem jelenti azt, hogy nincsenek átfedési lehetőségek az állam- és jogtudomány és más társadalomtudományok (szociológia, közgazdaság, politika, történelem), illetőleg egyes természettudományok (igazságügyi orvostan, vegytan stb.) között. Az érintkező területek felismerése és elhatárolása tehát ebben az esetben is szükséges.

Előre kell bocsátanunk, hogy összeállításunkban - elméleti állásfoglalás nélkül, csupán gyakorlati szempontból - kurrens bibliográfiának az évenként legalább kétszer, folyamatosan és rendszeresen megjelenő bibliográfiai összeállításokat tekintettük; minden egyéb bibliográfiát retrospektív munkának minősítettünk.

A BELFÖLDI ANYAGOT FELDOLGOZÓ BIBLIOGRÁFIÁK

1. RETROSPEKTIV BIBLIOGRÁFIÁK

F e l s z a b a d u l á s u t á n i anyag. - A felszabadulás utáni jogi irodalomról az MTA Állam- és Jogtudományi Intézetének gondozásában teljességre törekvő magyar nyelvű állam- és jogtudományi bibliográfia jelenik meg nyomtatásban. Feldolgozza a Magyarországon megjelent könyvanyagot, a hazai jogi folyóiratok teljes anyagát, a nem jogi folyóiratok jogi vonatkozású cikkeit, a gyűjteményes munkákat elemezve is. A sokszorosított anyagból felöleli az egyetemi jegyzeteket, a jogszabályszöveg-összeállításokat és a jogi bibliográfiákat, amennyiben mindezek nyilvános könyvtárakban megtalálhatók. Az egyes kötetek különböző időközöket dolgoznak fel, szakági rendszerben. Utoljára az 1965-1966. évi anyag jelent meg, az 1967-1969. évi anyag elkészítése folyamatban van.

Szintén a felszabadulás utáni anyagot dolgozza fel az Intézet válogató, angol nyelvű bibliográfiája. (3) Ez szakági rendszerben, neves szakírók által írt szakági bevezetésekkel, angol címfordításokkal jelent meg. - Ugyancsak retrospektív jellegű a hazai jogi dokumentációs forrásokról készített francia nyelvű, bőven annotált bibliográfia, amely a forráskiadványok mellett a legfontosabb referenzmunkákat tartja nyilván. (4) - Nem általános jogi jel-

legü, hanem csak bizonyos jogi gyűjtőkörökre terjed ki a Comité internationale de documentation pour les sciences sociales gondozásában, Párizsban megjelenő Sciences politiques c. kötetben közzétett anyag, amelyet szintén az Intézet állít össze. Ebben bizonyos lemaradás van.

A hazai idegen nyelvű jogi szakfolyóiratok (Revue de droit hongrois, Obzor vengerszkogo prava, Hungarian Law Review) 1962-től kezdődően évenként közöltek válogatott jogi bibliográfiákat.

F e l s z a b a d u l á s e l ő t t i anyag. - A felszabadulás előtti magyar jogi irodalomról összefoglaló bibliográfia nagyobb időszakra nem készült, bár egyes jogi szakterületeken (pl. polgári jog), illetőleg egyes időszakokról (1890-es évek eleje) átfogó jellegű, igen kiváló bibliográfiák jelentek meg.

Az 1952. évben az Intézet megkezdte a történeti anyag (1825-1945) bibliográfiai feldolgozását. A munka két évig tartott, eredménye a jelenleg kb. 100 000 cédulából álló gyűjtemény. A gyűjtés nincs befejezve, de anyaga kartotékrendszerben a kutatók rendelkezésére áll. Legujabban megkezdte az Intézet, közzététel céljából, a reformkor (1825-1849) jogi bibliográfiájának összeállítását, amelyet a terv szerint 1971-ben fog befejezni.

2. KURRENS BIBLIOGRÁFIÁK

Összefoglaló jellegű, minden jogi szakágra kiterjedő bibliográfia jelenleg csak az Akadémia idegen nyelvű állam- és jogtudományi folyóiratában, az Acta Juridica-ban jelenik meg rendszeresen, 1963 óta félévenként. A válogatott bibliográfia angol és orosz címfordításokkal, jogi szakáganként közli az anyagot (könyvek, gyűjteményes munkák elemző feldolgozása, folyóirati tanulmányok, könyvismertetések), mindig a legfrissebbet, minthogy a lapzárta a naptári évvel, illetőleg félévvel egybeesik. - A teljes hazai anyag csupán kartotékrendszerben áll a kutatók rendelkezésére.

Fontosabb állami szervek számára, megkeresés alapján, az Intézet témabibliográfiákat állít össze. Ugyancsak jelentős további tájékoztatást végez jogi kérdésekben az Országgyűlési Könyvtár.

Válogatott, annotált bibliográfia jelenik meg a hazai jogi művekről a Jogtudományi Közlöny c. folyóiratban.

1. RETROSPEKTIV BIBLIOGRÁFIÁK

A külföldi jogi irodalomról összefoglaló jellegű retrospektív bibliográfia nálunk nem jelenik meg. Szükség esetén készít ilyen jellegű témabibliográfiákat az Intézet, hazai megkeresésre, ezek azonban rendszerint nem kerülnek sokszorosításra.

2. KURRENS BIBLIOGRÁFIÁK

Az Intézet folyóiratának, a Jogtudományi Közlöny-nek mellékleteként, évente 2-3 ízben megjelenő Dokumentációs Szemle bibliográfiát ad a külföldi szocialista országok jogi folyóiratainak anyagáról, valamint a legfontosabb nyugati folyóiratok válogatott anyagából; csupán magyar címfordításokat közöl, országonként és műfajonként (könyv, folyóiratcikk, ismertetés) csoportosítva. A kiadvány 1957 óta jelenik meg nyomtatásban, az előzmények házi sokszorosításban láttak napvilágot.

A hazai könyvtárakba járó külföldi jogi szakfolyóiratokról az Országgyűlési Könyvtár ad időszakos tájékoztatást.

Ugyancsak az Országgyűlési Könyvtár teszi közzé a külföldön megjelent fontosabb jogtudományi művek jegyzékét, amely a külföldi bibliográfiákból ad magyar címfordításokat, szakági összeállításban. A hazai könyvtárakba beérkezett külföldi műveket az OSZK által kiadott országos gyarapodási jegyzék tartalmazza.

ÖSSZEGEZÉS

A fentiekben részletezett adatok szerint a bibliográfiai tevékenység az állam- és jogtudomány területén általában ellátja a hazai és a külföldi igényeket.

A bibliográfiai tevékenységnek hazai vonatkozásban legfőbb hiányossága, hogy - kellő szervezés hiányában - az MTA Jogtudományi Intézetére túl sok feladat ellátása hárul, míg egyéb, bizonyára létező munkaenergia e téren kihasználatlan marad. További hiányosság - amelyen segíteni lehetne - a retrospektív bibliográfia rendszertelen megjelenése, illetőleg lemaradása. A kartotékcédulákban kezelt, legújabb bibliográfiai anyag a vidékiek számára hozzáférhetetlen, s csupán a kiadványok megjelenése után hasznosítható. A nyomtatásban megjelent bibliográfiai kötetek egy része teljesen elfogyott, mert általában igen kevés (legutóbb is csupán 600) példányban jelennek meg. A kiadványokat megjelentető Közgazdasági és Jogi Kiadó legjobb akaratú támo-

gatása mellett a kiadási nehézségeken csak legfelsőbb szintű (kiadói főigazgatósági) kiadáspolitikai intézkedés segíthet, ami amennyivel is inkább szükséges, mert ez talán minden tudományterületen észlelt jelenség.

A külföld számára azzal ad rendszeres szakirodalmi tájékoztatást az Intézet, hogy cserepartnerének (jelenleg 45 kutatóintézetnek) megküldi az Acta Juridica c. folyóiratot (s külön is a bibliográfia különlenyomatát), amely félévenként közöl válogatott bibliográfiát a hazai jogi irodalomról, angol és orosz címfordításokkal, 1963 óta. A külföld számára egyébként a tájékoztatás - néhány esettől eltekintve - általában csak külföldi megkeresésre történik.

Az Intézet cserekapcsolatot csak tudományos intézetekkel tart fenn. A külföldi jogász-szervezetek és általában társadalmi szervek tájékoztatását a Magyar Jogász Szövetség hivatott ellátni. E téren nehézséget okoz, hogy a Magyar Jogász Szövetség előbb említett idegen nyelvű folyóiratai sokszor csak jelentős késéssel jelennek meg.

A továbbfejlesztés érdekében szükség volna bizonyos határterületi megosztásra egyrészt az állam- és jogtudomány, másrészt az érintkező tudományterületek (tudományos szocializmus, politika, szociológia, történettudomány, egyes alkalmazott tudományok mint jogi segédtudományok stb.) között. Továbbra sem látszik viszont szükségesnek az időleges jelentőségű, kisebb terjedelmű anyagnak (napilapok, ismeretterjesztő jellegű folyóiratok stb. jogi vonatkozása, rövid közleményeinek, nem nagy nyilvánosságnak szánt sokszorosított anyagnak stb.) országos szintű bibliográfiai feldolgozása.

J e g y z e t e k

(1) A hazai jogi bibliográfiai irodalom történetére lásd szerző "A magyar jogi bibliográfiai irodalom kérdései" c. tanulmányát. = Jogtudományi Közöny, 1953. 450-457. l.

(2) A jogi dokumentáció sajátos kérdéseire lásd szerzőtől: A hazai állam- és jogtudományi dokumentáció kérdései. = Az Állam- és Jogtudományi Intézet Értesítője, 2. köt. 1959. 297-308. l.

(3) Bibliography of Hungarian Legal literature. 1945-1965. Published by the Institute for Legal and Administrative Sciences of the Hungarian Academy of Sciences under the auspices

of the International Association of Legal Science and International Committee for Science Documentation. Edited by Nagy Lajos. Bp. Akadémiai Kiadó, 1966. 315 p.

(4) Catalogue des sources de documentation juridique de la République Populaire Hongroise. Összeáll. Nagy Lajos. = Acta Juridica, 1968. 403-429. p.